

SZERKESZTŐI JEGYZET

Lapszámunk hátoldalára Kányádi Sándor „iskolás” verse került. Szerettünk volna beszélgetni a május tizedikén 86. életévét betöltő költővel, de nem sikerült vele találkozunk. Ezért most a közlés, a versválasztás szerkesztői indoklása olvasható itt az interjú helyett. (Arról a tervünkről, hogy faggassuk, nem mondtunk le, már csak azért sem, mert Kányádi éppoly kiváló mesélő, mint amilyen remek költő, s alighanem az erdélyi iskolák világáról nagyon sokat tud, hiszen küldetésének tartotta sok éven át, hogy látogassa őket, látogassa az erdélyi magyar iskolásokat, olvasóit, azt a jövődö nemzedéket, melynek, most úgy tűnik, továbbra is nehéz, vagy talán mindegyre szorongatóbb helyzetben kell anyanyelvét és kultúráját őriznie.)

Kányádi Nagyalambfalván született, Kolozsváron járt egyetemre, majd irodalmi munkássága mellett erdélyi lapok szerkesztője volt; Kossuth és Herder-díjas; 1996-ban települt át Magyarországra, bár a rendszerváltás óta valójában kétféle életet él. Ha csak annyit tudnánk róla, hogy 1960-tól 1990-ig szerkesztője és mindmáig szerzője a *Napsugár* című, kisiskolásoknak szóló gyermeklapnak (mely ma is működik, kistestvérével, az óvodásoknak szóló *Szivárvánnyal* együtt; '96-ban még 26-26 ezer példányban jelentek meg, de ma is jóval tízezer feletti azoknak a száma, akikhez eljutnak ezek a lapok, vagyis az erdélyi magyar gyermekkultúra fontos szellemi végvárai); már akkor sem kellene magyarózodnom, miért is éppen ő.

Valójában a magyarázat azért ennél bővebb.

A Kertész Imre-idézet az előző lapszámunk hátoldalán a kiheverhetetlen és gyógyíthatatlan otthontalanság, egzisten-

ciavesztés fájdalmas dokumentuma, melyet, az iskoláskort felidézve, Kertész Imre Hafner Zoltánnal folytatott beszélgetése részletezett. Ebben a tragédiában a magyar iskola is árulónak bizonyult magyar diákjával (diákjaival) szemben.

Kányádinak ez a verse még élesebb megvilágításban mutatja a bűnt azzal, hogy neki az iskola, az iskola emléke az emberi, nyelvi, kulturális egzisztenciájának egyik életre szóló biztosítéka lett (mint sokunknak, azelőtt és azóta is). Az árulás tehát hatványozott. Ezzel kell együtt élnünk, ezt nem szabad elfelejtenünk, ennek kell minden mai magyar iskolát feladatára, felelősségére figyelmeztetnie, nap mint nap, hogy értse, megértesse, mire is való a holokausz emléknep, s mi a dolga a mai diákok mindegyikével; hogy az iskolacsengő a befogadottság dallama legyen, életre szólóan, ne szorongást, katasztrófát felidéző jel.

Vajon ezen igyekszünk?

Amikor a Kányádi-verssel és választásom indoklásával voltam elfoglalva, rábukkantam egy hírre: „Országhatárokat átívelő rendezvénnyé nőtt a 2009-ben Székelyudvarhelyen útjára indított felolvasómaraton. Benedek Elek, Orbán Balázs, Jókai Mór, Arany János, Gárdonyi Géza, Móricz Zsigmond után 2015-ben Kányádi Sándor műveiből olvastak fel a résztvevők. A rendezvény szervezője 2015-ben a Kájoni János Megyei Könyvtár, Hargita Megye Tanácsának támogatásával.” A rendezvény számokban: „Összesen 12 ország 177 településén 39 698-an szólaltattuk meg 2015. február 17-én Kányádi Sándor műveit.” S ha már diákok tízezrei Kányádit olvastak februárban, természetes, hogy emlékezzünk erre a világolvasásra mi is.

De hogy a mesélő Kányádit is ide-idezzük, következzenek egy részlet abból a 2011-es interjúból, amelyet Varga Melinda készített a költővel az *Irodalmi Jelen* folyóirat számára.

„Nálunk, Nagyalambfalván mindenki tudott írni-olvasni. A két világháború között egy hétosztályos román állami iskola volt csak a faluban és egy háromosztályos korlátozott létszámú felekezeti magyar iskola, a kántortanító vezetésével. A szüleink attól való félelmükben, hogy nem kerülünk be a felekezeti iskolába, s nem fogunk tudni írni-olvasni magyarul, mint a zsidó gyermekeket szokták, már négyéves korunkban elkezdtek tanítani írni-olvasni otthon. Azt szoktam mondani, hogy én a Sínai-hegy lábánál születtem, úgy hívják a legnagyobb hegyet nálunk, és írni-olvasni Mózesztől tanultam egy kőtábláról. Mózi bácsi volt a főolvasó ember, akkoriban nem

volt televízió, rádió, ő jött háztól házig, hogy egyformán fogyjon a petróleum. Az asszonyok fontak, a férfiak ültek és cigarettáztak. Én érdeklődő gyerek voltam, és mentem édesapámmal, sokszor elálmosodtam és elaludtam, úgy hozott haza, és hallgattuk Petőfi Sándor összes költeményét, sőt, korabeli szappanoperákat is. Most is emlékszem még passzusokra ezekből a könyvekből. Jókait is olvasott Mózi bácsi. Egy húsvéti locsoláskor egy kis csirkét kaptam, egy kis kakaska volt, azt fölneveltem és karácsony előtt a zsidó boltos néninél beváltottam öt liter petróleumra, úgyhogy egy egész télre megváltottam a nálunk való felolvasás jogát. Idillikusnak tetszik, de idillikus is volt.”

2015. április 20.

Takács Géza

A *Tanulmányok* rovatba érkező írásokat lektoráltatjuk. A közlési feltételekre és a publikációs stílusra vonatkozó útmutatás, valamint a bírálati adatlap a lektorálás szempontjaival elérhető a honlapunkon: <https://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle>